

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ
ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

**ПЕДАГОГІЧНА НАУКА І ОСВІТА
У СУЧАСНОМУ ВИМІРІ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Матеріали
IV Всеукраїнської науково-практичної конференції

20 травня 2022 р.

м. Одеса

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ
ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

ПЕДАГОГІЧНА НАУКА І ОСВІТА У СУЧАСНОМУ ВИМІРІ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Матеріали

IV Всеукраїнської науково-практичної конференції

20 травня 2022

Одеса, 2022

УДК 37.013

П24

*Рекомендовано до друку та розповсюдження мережею інтернет Вченою радою
Комунального закладу вищої освіти «Одеська академія неперервної освіти
Одеської обласної ради»*

(протокол № 3 від 16 травня 2022р.)

Координаційна рада конференції:

1. Задорожна Л. К. – ректор Комунального закладу вищої освіти «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради», кандидат філософських наук
2. Ягоднікова В. В. – проректор з науково-педагогічної та інноваційної діяльності, КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради», доктор педагогічних наук, професор
3. Левчишена О. М. – проректор з науково-педагогічної та методичної діяльності КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради», кандидат історичних наук
4. Балашенко І. В. – завідувач наукового відділу КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради», кандидат філософських наук, доцент
5. Юрченко Т. В. – методист науково-методичної лабораторії мовно-літературної освіти кафедри методики викладання і змісту освіти

Матеріали конференції публікуються за оригіналом рукопису, за достовірність і точність фактів, цитат, власних імен, статистичних даних та інших відомостей повну відповідальність несуть їх автори.

П24 Педагогічна наука і освіта у сучасному вимірі: проблеми та перспективи розвитку: Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (20 травня 2022р.) / за заг. ред. В. В. Ягоднікової. – Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2022, 282 с.

ISBN 978-617-7790-32-6

У збірнику репрезентовано матеріали, статті, доповіді, тези учасників IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Педагогічна наука і освіта у сучасному вимірі: проблеми та перспективи розвитку», що розкривають актуальні проблеми сучасної педагогічної науки і практики; відображають інноваційні підходи та стратегічні завдання освіти і педагогічної науки в умовах воєнного стану; досліджують виклики, що постають перед педагогами та менеджерами освіти в реалії сьогодення.

Видання актуальне для керівників закладів освіти, науково-педагогічних, педагогічних працівників, шкільних психогічних служб, здобувачів вищої освіти і всіх, хто цікавиться проблемами педагогіки і освіти.

ISBN 978-617-7790-32-6

© ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ
НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ОДЕСЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ РАДИ, 2022

ЗМІСТ

**ПРОБЛЕМНИЙ КОНТУР СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ
НАУКИ ТА ОСВІТИ: ФІЛОСОФСЬКИЙ,
ПСИХОЛОГІЧНИЙ, СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ВИМІР**

<i>Балашенко І. В., Самчук Л. С.</i> Організація роботи з обдарованими здобувачами вищої освіти як запорука розвитку сучасного українського суспільства	7
<i>Букач М. М., Г. С. Сковорода</i> – наш вказівник розбудови вітчизняної освіти	9
<i>Гарачук Т. В.</i> Освітня система Фінляндії: виклики та можливості	12
<i>Дікова-Фаворська О. М.</i> Специфіка організації освіти дорослих: наукові підходи та сучасні запити	16
<i>Задорожна Л. К., Ягоднікова В. В.</i> Виклики та стратегічні завдання освіти і педагогічної науки в сучасних реаліях	18
<i>Колесова О. А.</i> Фактчекінг у сучасному інформаційному просторі	21
<i>Костенко Р. В., Смирнова Г. А.</i> Управління розвитком креативності сучасного менеджера освіти як педагогічна та управлінська проблема	24
<i>Мергут С. І.</i> Структура інформаційного освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти	27
<i>Мітюхіна В. П.</i> Принципи формування освітнього середовища у Вальдорфській школі	32
<i>Павленко К. М.</i> Суб'єкт сучасного українського суспільства в період суспільних трансформацій	36
<i>Подлісецька О. О.</i> Естетична традиція у прозі Лесі Українки	39
<i>Сагач Г. М.</i> Етико-естетичні виміри флористики американської вченої, поетеси, художниці Ольги Збарської	42
<i>Славінська О. М.</i> Компетентність: сутність та особливості формування	45
<i>Чешенко О. І.</i> Індекс здоров'я школи: інструмент самооцінки і вдосконалення політики ЗЗСО	47

**РОЗВИТОК ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА В УМОВАХ
ІННОВАЦІЙНИХ ЗМІН В ОСВІТІ**

<i>Аркавенко Н. В.</i> Підготовка майбутніх вчителів початкової школи як педагогічна проблема: сутність поняття	51
<i>Вознюк А. Д.</i> Структура інноваційної компетентності вчителя	53
<i>Галятовська К. С.</i> Розвиток професійної компетентності вихователя закладу дошкільної освіти з розвитку мовлення дошкільників	55
<i>Голобородько Є. П.</i> Розвиток особистісно-професійних компетентностей педагога в умовах інноваційних змін в освіті	58
<i>Копієвська О. Р.</i> Модель 4 К у процесах трансформації професійних компетентностей педагога	60
<i>Костенко Р. В., Жуковська О. М.</i> Розвиток та удосконалення професійних та особистісних якостей педагогічного персоналу закладу дошкільної освіти	63

<i>Задоріна О. М.</i> Формування особистісно-професійної компетентності майбутніх учителів математики в умовах інноваційних змін в освіті	66
<i>Кічук Н. В.</i> Здатність магістра освіти до соціокомунікативної діяльності як педагогічна проблема	68
<i>Княжева І. А.</i> Дидактичний аналіз у методичній підготовці майбутніх педагогів	71
<i>Лескова А. А.</i> Психологічна компетентність вчителя в умовах роботи з учнями у воєнний та післявоєнний час	73
<i>Пивоварчик І. М.</i> Формування травмокомпетентності вчителів як виклик сучасності	76
<i>Трофименко О. А.</i> Життєстійкість як особистісний ресурс вихователя закладу дошкільної освіти	80
<i>Черножук Ю. Г., Сльот М. О.</i> Індивідуально-психологічні особливості креативності педагогів	83
<i>Ятвезька Л. І., Ятвезький В. М.</i> Розвиток прогностичної компетентності вчителів як необхідна складова реалізації Державного стандарту базової середньої освіти	85
ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗМІСТУ ТА ТЕХНОЛОГІЙ НЕПЕРЕРВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ: МЕТОДОЛОГІЯ, ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА	
<i>Болдирєва Г. В.</i> Концепція створення внутрішкільної сучасної системи методичної роботи	88
<i>Дерябіна С. В.</i> Технологія гейміфікації в умовах неперервної освіти педагогів	90
<i>Здрагат С. Г.</i> Соціально-педагогічне проектування як ресурс освітньої діяльності	94
<i>Мітельман І. М.</i> Деякі питання методики розв'язування олімпіадних задач на точні оцінки функцій трьох змінних	97
<i>Полещук Л. В.</i> Результати експериментальної роботи щодо формування професійно-значущих якостей менеджерів освіти у процесі магістерської підготовки	105
<i>Сенчина Н. Г.</i> Розвиток післядипломної педагогічної освіти в Україні	108
<i>Семенець-Орлова І. А.</i> Готовність освітніх менеджерів та вчителів до впровадження і розвитку дистанційної освіти	111
<i>Стрельбицька С. М.</i> Акмеологічні засади професіоналізму викладача закладу вищої освіти	114
<i>Твердохлібова Я. М., Резніченко Г. В.</i> Художня мова мініатюр літописів Київської Русі у змісті методики графічної підготовки учителя образотворчого мистецтва	116
РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	
<i>Барабаш О. Д., Адамович Г. М.</i> Науково-методичний супровід впровадження Державного стандарту початкової освіти в Івано-Франківській області (2017-2021)	125

<i>Гуменникова Т. Р.</i> Розвиток здатності педагога до зберігання особистого психічного здоров'я у вимірі освітніх реалій воєнного часу	127
<i>Береснева Н. В., Юрченко Т. В.</i> Впровадження стандарту базової освіти на уроках іноземних мов Одещини: досвід та виклики	131
<i>Ворон О. Г.</i> Основні підходи до впровадження Державного стандарту в Новій українській школі	136
<i>Гасвець Я. С.</i> Формування математичної компетентності молодших школярів в умовах Нової української школи	138
<i>Качуренко Л. В.</i> Сутність соціальної компетентності здобувачів підліткового віку в умовах Нової української школи	141
<i>Кузнєцова О. В.</i> Потенціал Нової української школи у психопрофілактиці розвитку психічної травми у дітей	145
<i>Немерцалов В. В., Ятвецька Л. І., Ятвецький В. М.</i> Вибір модельних програм в базовій школі в умовах НУШ	149
<i>Папач О. І., Хоменко Л. В.</i> Професійні компетентності вчителя базової школи в контексті Нової української школи	152
<i>Пенькова С. Д.</i> До проблеми формування самостійності читачів у Новій українській школі	154
<i>Світковська С. А., Шинкаренко Т. А.</i> Організація онлайн-навчання на синхронних уроках української мови та літератури	157
<i>Трунова В. А., Шевченко Ж. Г.</i> Основні аспекти готовності дитини до школи	161

МОДЕРНІЗАЦІЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ: РІВНІСТЬ, ДОСТУПНІСТЬ, ОСОБЛИВІСТЬ

<i>Бальбуза О. М.</i> Вплив воєнних подій на психологічний стан дітей молодшого шкільного віку	166
<i>Березюк Д. І.</i> Забезпечення якості фахової передвищої освіти в Україні: виклики сьогодення	168
<i>Воронова С. В.</i> Кадрова автономія закладу освіти в умовах децентралізації	173
<i>Гапонова О. Ю., Нікітенко Р. І.</i> Організація навчання учнів в період військового стану	175
<i>Керізь А. В.</i> Інструментарій оцінювання освітнього середовища закладу дошкільної освіти (ECERS-3) та його можливості для підвищення якості освіти	181
<i>Кузнєцов В. О., Кузнєцова Н. В., Анненкова І. П.</i> Сучасні технології викладання та навчання у контексті парадигми студентоцентрованості	184
<i>Михайлова Л. М.</i> Сайт закладу освіти як важлива складова формування його інформаційно-освітнього середовища	186
<i>Рижко І. Л., Заморев В. В.</i> Підходи до організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти з курсу «Загальна гістологія»	192
<i>Ryshchak N.</i> Global skills and English language teaching	194
<i>Трунова В. А., Боднар Н. М.</i> Мовленнєва підготовка дітей до школи	196

8. Формування ціннісно-змістовної сфери дітей дошкільного та молодшого шкільного віку : матеріали обл. наук.-практ. конф. м.Дніпро. 28 березня 2018р. Дніпро. 531 с.

Гриньова М. В.

*КЗВО «Одеська академія неперервної освіти
Одеської обласної ради», м. Одеса*

КУРСИ ЗА ВИБОРОМ ДЛЯ УЧНІВ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МОЛОДІЖНОГО ГРОМАДСЬКОГО ЛІДЕРСТВА

Багатоманітність поняття «лідерство», яке є давньою формою організації життя людей, визначає різноманітність його типів. Так, за масштабністю вирішуваних завдань усталеною є класифікація на такі типи, як політичне, соціальне та побутове лідерство [1, с. 112]. Однак, ця класифікація не є вичерпною.

Український лідеролог Н. Никифорова, пропонує поруч з політичним лідерством виокремити як окремий тип – громадське [2].

Притримуючись думки Н. Никифорової, ми розглядатимемо громадське лідерство як «вплив особистості на групи людей (у першу чергу на локальному рівні), що сприяє досягненню соціально значущих цілей, спільному розв'язанню проблем громади шляхом прояву власної ініціативи, активності в громадській роботі та реалізації соціальних проєктів, заохочення до громадської роботи інших осіб та координації їх діяльності, налагодження діалогу з владними структурами, захисту прав та інтересів громадян через їхню участь в ухваленні рішень, спрямованих на зміну політики або регулювальної діяльності влади на місцевому та національному рівні» [2].

Слід відмітити, що демократичний вектор розвитку нашої держави загалом, і реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні зокрема, актуалізували запит на громадське лідерство. В цьому контексті великі сподівання покладаються на громадянську проактивність молоді. Саме тому в нашому дослідженні ми зосередимо увагу на формуванні молодіжного громадського лідерства засобами курсів за вибором в учнів підліткового віку як найбільш сензитивної вікової категорії до розвитку активної, відповідальної участі у житті територіальної громади.

Першочергово для з'ясування ситуації щодо готовності підлітків бути активними учасниками суспільного життя громади, нами було проведено опитування учнів 8-9 класів закладів загальної середньої освіти 16 територіальних громад чотирьох областей України, участь в якому взяло 406 респондентів. За його результатами можна стверджувати, що сучасні підлітки:

- *знаннєвий компонент*: на початковому рівні обізнані з особливостями місцевої політики щодо вирішення важливих проблем громади;

- *діяльнісний компонент*: на початковому рівні здатні формувати та обстоювати свою громадянську позицію, інтереси молоді, ініціювати громадські проєкти або брати участь у їх реалізації;

- *ціннісний компонент*: на високому рівні усвідомлюють важливість реалізації власних громадянських прав та виконання обов'язків жителя територіальної громади.

На нашу думку, результати дослідження дають підстави стверджувати, що одним із ключових завдань є на основі високорозвинутого усвідомлення цінності активної відповідальної участі у житті територіальної громади створити належні педагогічні умови для поглиблення знань та формування відповідних навичок і умінь. Серед останніх найбільший запит у респондентів є на розвиток навичок активної участі в житті територіальної громади та впливу на процеси, які в ній відбуваються, розуміння і вирішення проблем територіальної громади, виконання своїх обов'язків, відстоювання своїх прав та інтересів у територіальній громаді та навички ефективної комунікації (висловлювати свою думку, відстоювати позицію, ведення дискусії).

Вищезазначене актуалізує реалізацію принципу «навчання через участь», який є одним із ключових принципів громадянської освіти, визначених у Концепції розвитку громадянської освіти в Україні, та «передбачає залучення учасників освітнього процесу до діяльності, співуправління та практичного вирішення питань у колективах» [3], а також партисипативного підходу до виховання лідерських якостей підлітків [4].

Зауважимо, що на основі аналізу державних стандартів та типових освітніх програм шкільної освіти, для посилення компетентнісного потенціалу інваріативної складової останніх, зокрема і щодо формування громадянської та соціальної компетентності як ключових для спроможності до громадянського лідерства, у варіативній їх складовій передбачається впровадження курсів за вибором. Так, наразі для закладів загальної середньої освіти є доступними навчальні програми таких курсів за вибором, як «Живи за правилами» (7 (8) клас), «Вчимося бути громадянами» (7(8) клас), «Моя громадянська самосвідомість. Запобігання корупції» (9-11 класи), «Ми – громадяни України» (9(10) клас) та ін.

В контексті теми нашого дослідження на особливу увагу заслуговує курс за вибором «Навчаємось жити в громаді» для учнів 8(9) класу закладів загальної середньої освіти, який розроблений в межах реалізації швейцарсько-українського проєкту «DECIDE – Децентралізація для розвитку демократичної освіти» і акцентує увагу на формуванні спроможності підлітків до громадянського лідерства, тобто до активної і

відповідальної участі у житті територіальної громади [5]. Особливістю курсу є його практикоорієнтованість та використання навчальних підходів і ресурсів освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини.

Пілотування курсу «Навчаємось жити в громаді» відбувається впродовж 2021/2022 н.р. в чотирьох областях - партнерах проєкту «DECIDE – Децентралізація для розвитку демократичної освіти»: Івано-Франківській, Луганській, Одеській та Полтавській [5]. Так як вчителі, які пілотують курс, за своїм фахом викладають різні предмети, то попередньо вони пройшли навчання з методики викладання курсу та отримали у використанні навчально-методичний комплекс.

Зміст програми курсу побудований за принципом поділу на розділи та теми з поступовим нарощуванням знань та формуванням відповідних навичок і ціннісних установок через зв'язок школи та територіальної громади: «Я. Ми. Громада», «Самоврядуємо в школі», «Беремо участь у житті громади», «Досліджуємо самоврядування у територіальній громаді», «Вивчаємо місцеву демократію», «Створюємо майбутнє разом».

Незаперечну цінність програми курсу за вибором «Навчаємось жити в громаді», що відрізняє її від інших курсів подібної тематики, складає введення реалізації синхронно з освоєнням розділів курсу двох наскрізних навчальних проєктів, що передбачають активну партисипацію учнів на всіх етапах дослідницького проєкту «Це ми, а це наша територіальна громада» та соціального проєкту «Активна молодь – успішна громада».

В результаті спостереження за перебігом пілотування курсу за вибором «Навчаємось жити в громаді», що стало можливим завдяки веденню вчителями портфолію та організації впродовж року низки рефлексивно-консультативних зустрічей, можемо стверджувати, що даний курс за вибором є дієвим засобом розвитку спроможності підлітків до громадського лідерства і має перспективи подальшого впровадження у інших закладах загальної середньої освіти.

Отже, курси за вибором можна розглядати як ефективний засіб формування спроможності молоді до громадського лідерства, зокрема завдяки їхньому потенціалу посилювати інваріативну складову освітньої програми та сприяти більш якісному впровадженню діяльнісного підходу, адже задля ефективної участі учнів підліткового віку у житті школи і громади, вони повинні мати відповідні знання, навички і вміння. Однак, базовими умовами для ефективності використання такого засобу є навчання вчителів методиці викладання курсу, наявність необхідного навчально-методичного комплексу та сприятливе партисипативне середовище у закладі загальної середньої освіти і територіальній громаді. З іншої сторони, саме впровадження викладання таких курсів за вибором, які націлені на формування в учнів спроможності до громадського

лідерства, як раз і може посприяти розвитку більш сприятливого для партисипації дітей та молоді середовища на місцевому рівні.

Список використаних джерел

1. Сушик Н. Теоретичні основи формування лідерських якостей учнівської молоді. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Педагогічні науки*. 2013, № 7. С. 110-115.
2. Никифоренко Н. Громадське лідерство як чинник розвитку соціального капіталу внутрішньо переміщених осіб. *Університети і лідерство*. 2017, № 1.
3. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-p#Text>
4. Ягоднікова В., Гриньова М. Партисипативний підхід до виховання лідерських якостей у підлітків. *Молодь і ринок*. 2021, № 11-12. С. 44-49.
5. Вітаємо перших 35 вчителів курсу за вибором «Навчасмося жити в громаді»! *DECIDE*. URL: <https://decide.in.ua/vitayemo-pershyyh-35-vchyteliv-kursu-za-vyborom-navchayemos-zhyty-v-gromadi/>

Звєскова В. К.

Ізмаїльський державний гуманітарний університет, м. Ізмаїл

Гарчева О. А.

Ізмаїльський державний гуманітарний університет, м. Ізмаїл

**ВИХОВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ
В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

У центрі уваги сучасної педагогічної науки і практики знаходиться проблема виховання вільної, критично мислячої, творчої особистості, особливо в інклюзивному середовищі. Саме тому проблема розвитку творчих здібностей обдарованої дитини, в особливими освітніми потребами, залишається актуальною вже досить довгий час. Державний стандарт освіти ставить перед педагогом завдання виховання допитливого учня, що активно пізнає і творчо творить. Розуміння структури творчих здібностей є необхідне знання для сучасного вчителя, який прагне вирішити проблему організації роботи з розвитку творчих здібностей в сучасних освітніх закладах та інклюзивному середовищі.

Під творчими здібностями ми розуміємо синтез індивідуально-психологічних особливостей особистості і нових якісних станів (змін у мисленні, сприйнятті, досвіді життєдіяльності, мотиваційній сфері), що виникають в процесі нової для індивіда діяльності (в процесі вирішення нових проблем, завдань), що веде до успішного її виконання